

OPBOUW

WEEKBLAD TOT OPBOUW VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

uitgave van de gereformeerde persvereniging „opbouw”

Redactie-sekretariaat: Postbus 7176 te Amsterdam.

Administratie: Rotterdamse Rijkweg 174, Rotterdam-8

J. H. VEEFKIND — KROMMENIE

EEN CHRISTELIJK GEBED (3)

Johannes 17 : 4-5

■ Ik heb U verheerlijkt op de aarde

De enige echte God heeft de tweede echte mens gezonden. Jezus is Gods apostel, Gods zending. En deze zending zegt tot zijn Zender: „Ik heb U verheerlijkt op de aarde.”

Op de aarde word je verzocht. Op de aarde worden wij verzocht. Op de aarde werd Jezus verzocht.

„Wat wilt u: het woord van boven of het brood van beneden?” Dat is de eerste verzoeking. „Wat wilt u: de eer van God of het aanzien van mensen?” Dat is de tweede verzoeking. „Wat wilt u: Gods zorg gelóven of Gods bewaring zien?” Dat is de derde verzoeking.

Jezus werd precies zo verzocht als wij. Alleen, Hij ging niet in de fout. Hij zei: „Er staat geschreven, er staat geschreven, er staat geschreven!” Hij heeft God niet neêrgehaald op de aarde. Hij heeft God opgehemeld op de aarde. En dat is het hele verschil tussen Jezus en ons.

■ Door het werk te voleindigen

Wij eren God in de kerk. „Mijn mond is vervuld van uw lof”, zingen wij. En dat heeft Jezus ook gezongen. In de synagoge, onderweg naar Jeruzalem, in de Paaszaal: „En na de lofzang gezongen te hebben...”. Maar wij eren God niet op het werk — meestal. Op het werk zijn wij vol van onze naam, onze positie, ons loonzakje. Dat was bij Jezus niet zo. Jezus was vol van God, ook op het werk. En waar zijn hart vol van was, liep zijn mond van over. Hij schikte en richtte heel zijn leven zo, dat Vaders naam om zijnentwil niet gelasterd, maar geëerd en geprezen werd.

Jezus heeft de Vader juist dáár geëerd, waar wij het meestal niet doen. Daarom nam Hij toe in genade: bij God en bij de mensen.

■ Dat Gij Mij te doen gegeven hebt

„Wat wil je worden?” vraag je aan een kind. En je vergeet, dat je zelf niet bent geworden wat je wilde. Je vergeet, dat je zelf bent gemaakt tot wat je niet wilde. De meeste mensen zijn tegen wil en dank geworden wat ze zijn geworden. De meeste mensen zien hun werk als een opgave.

Jezus niet. Jezus ziet zijn werk als een gave. Een genadige gave van God. Een Goddelijk beroep. „Het werk, dat Gij Mij gegeven hebt...”. Natuurlijk zien de mensen het verkeerd en ziet Jezus het goed. Ons werk is een geweldig geschenk van God. God geeft ons wat te doen. In huis en op straat, op de school en in het bedrijf. Een werk om te doen. En — een werk om te voleindigen, om ermee klaar te komen. Dat kunnen wij nooit zeggen. Al worden wij honderd jaar, wij kunnen nooit zeggen: „En nu ben ik helemaal klaar.” Dat kan Jezus wel zeggen. Hij heeft maar drie-, vierendertig jaar geleefd op de aarde. Maar het werk, dat de Vader Hem had gegeven, heeft Hij gedaan en — voleindigd. Dat zegt Hij toch aan het kruis: „Nu ben Ik helemaal klaar, het is volbracht!”

■ En nu, verheerlijkt Gij Mij, Vader, bij Uzelf

Jezus hangt aan het kruis, als Hij zegt: „Het is volbracht!” Daar brengt het christelijke werk je namelijk: aan het kruis.

Ze nemen een loopje met je, als jij niet van je af bijt. Het kan je je baan kosten, als jij niet schippert met het woord van God. Ook jij

wordt gekruisigd, als je leeft van alle woord dat uit de mond Gods uitgaat.

Gehoorzame kinderen van God worden gepasseerd en uitgerangeerd. De geschiedenis is er vol van. De geschiedenis van de maatschappij, de staat, en ook de geschiedenis van de kerk. Als je God verheerlijkt, word je zelf ontlusterd. Jezus heeft God opgehemeld op de aarde, dus wordt Hij zelf neergehaald op de aarde.

En daarom bidt Hij nu: „En nu, verheerlijk Gij Mij, Vader, bij Uzelf.” Daarom vraagt Hij om eer en aanzien bij God. En zoals Jezus bidt, moeten ook wij leren bidden. Nu het Lam van God over de dam is, volgen de schapen van God ook.

■ Met de heerlijkheid, die Ik bij U had

Jezus vraagt om eer en aanzien, die Hij nóg niet heeft. En daar mogen wij ook om vragen. Maar Jezus vraagt ook om eer en aanzien, die Hij niet méér heeft. En daar kunnen wij niet om vragen. Dat kan Jezus alleen.

Want Hij had eer en aanzien bij de Vader. Maar Hij heeft daar niet koste wat het kost aan vast gehouden. Hij heeft die laten schieten. Hij heeft de gestalte van een dienstknecht aangenomen. Hij is ons, mensen, gelijk geworden. Hij heeft zich vernederd tot de dood. En die dood was de dood aan het kruis.

Daarom heeft God Hem ook zo opgehemeld. Daarom heeft God Hem ook de naam boven alle naam gegeven. Opdat in de naam van Jezus zich alle knie zou buigen. Alle knie van hen, die in de hemel en die op de aarde en die onder de aarde zijn. Opdat alle tong zou beamen: Jezus Christus is Here, tot eer van God, de Vader!

■ Eer de wereld was

Wel — zegt Luther heel nuchter — „we weten allemaal: eer de wereld was, was er niets dan God alleen.” En dus: Jezus? dat is God zelf!

Dat is het geheim van Jezus: wat wij verknoeid hebben, doet God over. En dan goed! Ons broddelwerk tovert God opnieuw. God zelf doet de geschiedenis van de mensen over.

De leer van de twee naturen van Christus is geen studeerkamertheologie. De leer van de twee naturen van Christus heeft te maken met mijn huis, met uw tuin, met onze keuken. De tweede echte mens doet onze geschiedenis over — en dan goed. De enige echte God doet onze geschiedenis over — en dan goed.

En dus kan ik het — op mijn manier — tòch vragen: „Vader, geef mij eer en aanzien, die ik niet meer heb.” Koning, profeet, priester was ik, voordat ik met Adam in de fout ging. Koning, profeet, priester zal ik zijn, nu ik met Jezus ben opgehemeld.

Hemelvaart is thuisvaart voor de tweede mens. Wederkomst is thuiskomst voor de derde, de vierde en de miljoenste mens. Thuiskomst voor Petrus en voor Johannes, voor u en voor mij.

In dit nummer:

Pagina 149	Ds J. H. Veeffkind, Een christelijk gebed (3)	Pagina 151	J. Vegter, De Club van Rome (3)
Pagina 150	Ds H. Smit, Woord en belijdenis	Pagina 152-153	Ds H. Amelink, De brief aan de Efeziërs
	Ds H. J. van der Kwast, Toepassing (Belevenissen met Dr O. Noordmans)		D. W. L. Milo, Verbroken verhoudingen
		Pagina 154	Mej. C. J. Verburg, Doop en Avondmaal

H. SMIT — DEN HELDER

Woord en belijdenis

In het vorige artikel hebben we gesteld, dat de belijdenis niet van Gods Woord mag worden geïsoleerd. Wie haar tot een „zelfstandigheid” maakt verwerpt daarmee tegelijk haar diepste bedoelingen! Zij wil niet geïsoleerd worden. Daarover — en over de andere zijde van dezelfde zaak — willen we het nu hebben.

■ Van de belijdenis-samenvatting terug naar het Woord

Kohlbrügge noemde de catechismus „de eenvoudige Heidelberg”. Een goede betiteling! Ook als we in een speelse vrijheid aan „eenvoudig” de betekenis van „bescheiden” geven.

In elk catechismus-antwoord vinden we bij elk onderdeel een verwijzing (onder letter) naar de Schriftgegevens, waarop het gezegde berust. Die verwijzing vinden we al in de officiële uitgave van 1563. We maken — om zo te zeggen — de bijeenzameling, de uitleg en de toepassing van de Schriftgegevens mee! Blijkbaar heeft men die Schriftuitleg nooit beschouwd als een steigerwerk, dat weer mag verdwijnen als de toren voltooid is. De catechismus wil geen zelfstandigheid worden. Hij kent zichzelf geen „eigen” geloofwaardigheid toe. Zijn geloofwaardigheid ligt alleen en kan alleen liggen in de overeenstemming met het Woord van God. En zo neemt de catechismus als het ware de gedaante van een trechter aan. Aan de brede kant bevindt zich het geheel van de Schriften. Aan de smalle tuitkant vinden we de samenvatting die de catechismus biedt. En we maken de „doorstroming” mee. Dat is de bescheidenheid van de goede belijdenis. Alleen de Schrift is in zichzelf geloofwaardig. Alleen de Schrift biedt en is de waarheid die vrij maakt.

De belijdenis is alleen dan van waarde en biedt alleen dan goede hulp en dienst, als zij tot de Schrift in een **open** verhouding blijft staan. In een verhouding die ook permanent open **blijft** — de verwijzing naar de Schriftgegevens valt niet weg! Wanneer de belijdenis van de Schrift wordt geïsoleerd, dan sterft ze in ons leven, ook al blijft ze in ons psalmboek staan!

Misschien zegt u wel, dat dat toch erg overdreven is. U bent zich er misschien niet van bewust, dat u steeds van de belijdenis op de Schrift terugvalt. En toch meent u dankbaar te mogen vaststellen, dat u als belijder levend bent. Jawel, maar laten we één ding niet vergeten!

Wij maken allemaal zeer geregeld

Kerkelijk Leven

de „terugreis” van de belijdenis naar de Schrift. Niemand zal kunnen zeggen hoeveel de onder ons gebruikelijke „catechismus-preek” tot een echt gezonde confessiona-liteit heeft bijgedragen!

In die preek wordt de „pendelbeweging” telkens weer uitgevoerd — „Ik bedien u Gods Woord naar de samenvatting van Zondag...”. Ziet u de trechter?

Met de andere belijdenisgeschriften is het principieel geheel eender. Alleen vindt daarin de Schriftverwijzing wat minder systematisch en uitvoerig plaats. Zoals in vele andere opzichten is de eenvoudige Heidelberg ook hierin „voorbeeldig”.

■ Van het Woord naar de belijdenis-samenvatting

In 1 Tim. 3:16 brengt Paulus „het geheimenis der godsvrucht” onder woorden: „Die Zich geopenbaard heeft in het vlees, is gerechtvaardigd door de Geest, is verschenen aan de engelen, is verkondigd onder de heidenen, geloofd in de wereld, opgenomen in heerlijkheid”. We hebben hier een heel oud lied, waarin het werk van de Here Christus wordt bezongen. Van dat lied maakt Paulus gebruik om te zeggen wat hij bedoelt. Prof. H. Ridderbos zegt heel mooi, dat we in de eerste twee regels het heilsgebeuren vinden, in het tweede tweetal regels de heilsproclamatie, in het derde de heilstriomf.

En daarbij komen dan vernedering en verhoging, hemel en aarde in het gezichtsveld.

Het is er ons nu om te doen, dat we in deze tekst te maken hebben met een belijdende lofzang en een lovende belijdenis. Wij vinden hier het element, dat voor een belijdenis zo typerend is, namelijk de **samenvatting**. En die samenvatting dient weer een ander element, dat eveneens van wezenlijk belang is, te weten het **gemeenschappelijke**. Men kan zonder moeite zingen „met een algemene stem”.

Ik vergeet niet, dat deze lofzang-belijdenis, toen ze werd opgenomen in het Woord van God, een rechtstreeks waarmerk ontving van de Heilige Geest. Dat is een zaak, die haar onderscheidt van alle latere belijdenissen. Maar we moeten toch ook niet vergeten, dat hier een Goddelijke goedkeu-

ring wordt gehecht aan een echt-menselijk gemeente-initiatief tot samenvatting van het evangelie. Aan een praktische „recapitulatie” ten behoeve van de lof aan de Here.

Wanneer men nu zo in gemeenschap de deugden van God bekendmaakt, dan maakt men — dat is ermee verbonden! — ook zichzelf als christen bekend aan de wereld buiten. En wanneer men zo de Here looft, dan beleeft men ook de vreugde van de eenheid en van de gemeenschap met elkaar. Wat is het een vreselijke zaak, als iemand die eenvoudige korte lofzang niet mee kan zingen! Dat moet dan toch geen geheugenzwakte zijn maar een (geestelijk) hart-gebrek! Lof aan God, parool in de strijd, „wachtwoord” in eigen gemeenschap — elementen die met elkaar samenhangen en in elkander overvloeien. Als we maar eerst goed hebben vastgesteld, dat we de belijdenis nooit mogen isoleren van Gods Woord, dan durf ik nu wel te zeggen, dat Gods Woord zelf een goedkeuring bevat voor het praktische streven naar een gemeenschappelijke samenvatting van het evangelie.

De belijdenis brengt ons naar het Woord — de bron en de wortel.

H. J. VAN DER KWAST AMSTELVEEN

Toepassing

„We zitten hier midden in de critieke spanningen in de gereformeerde theologie, die in 1886 gezinnen en kerken uiteen hebben gedreven, en die thans opnieuw, met nog veel groter geweld, ons tot gemeenschappelijke bezinning dringen. De vraag, die ons gesteld wordt en waarop wij een antwoord zoeken is deze: welke plaats nemen wij als leden van de kerk in deze wereld in? Hoe hebben wij ons te organiseren? In hoeverre heeft die organisatie nog betekenis voor deze wereld? Wat is onze verhouding tot die verbanden in de wereld, die niet zo direct voor de poort der eeuwigheid staan?”

„Ik geloof dat ik mij niet vergis, als ik zeg, dat wij allen zullen toestemmen, dat deze vragen ons heden ten dage met elementaire duidelijkheid weer worden gesteld. Zo duidelijk, dat wij onze eigen oplossingen wantrouwen en weer opnieuw naar onze bijbel grijpen om te kijken of wij wel goed gelezen hebben”.

(citaat uit rede O.N. voor de theol. studenten van de Vrije Universiteit op 7 nov. 1935; zie G. Puchinger, „Een theologie in discussie pag. 38).

Terecht schreef **Ds. H. de Jong** kortgeleden in ons blad dat er in de vrijgemaakte kerken veel **geleden** is aan de kerk.

Velen van ons zijn meer dan één maal in hun leven voor de keus gesteld of zij bij de verdrukten of bij de verdrukkers in de kerk wilden behoren. In de keus voor Christus en de Zijnen kwamen zij op de, zo voor 't oog wel erg smalle weg, „Gereformeerd - vrijgemaakt - bui-

Gods Woord wijst ons ook weer de weg naar de belijdenis — de samenvatting en de hoofdsom.

■ Woord en belijdenis

De klemtoon ligt op het woordje „en”. Het is goed de band tussen Woord en belijdenis te bewaren. Vaak gebeurt dat niet. De afwijkingen „ter linkerzijde” zijn meestal duidelijk genoeg. Maar ook komt voor wat ik zou willen noemen een afwijking „ter rechterzijde”. Hierbij wordt de band tussen Woord en belijdenis gebroken zonder dat men de weg der waarheid wil verlaten. Zelfs wel in de vurige begeerte de rechte leer te bewaren, „het pand ons toebetrouwd”. Enerzijds kan men (het hebben van) de belijdenis verwerpen, omdat men vindt dat zo'n mensengeschrift tekort doet aan de heerschappij, die het Woord van God behoort te hebben.

Anderzijds ontmoet men ook een uiterst konsekwente belijdenis-trouw, waarbij evenwel de open verhouding van de belijdenis tot het Woord van God verdwenen is. De belijdenis functioneert als een „zelfstandigheid”.

Hierover binnenkort nog iets.

ten verband”, waarop wij nu met allerlei vragen en aarzelingen ten aanzien van onze identiteit wandelen.

Het is goed ons steeds weer op die „identiteit” te bezinnen, maar we moeten ons wel wachten voor paniek, want wanneer er niet uit verdienste en zonder ijdel roemen een **eerlijk lieden aan de kerk** gevonden wordt zijn we in de buurt van het **kruis** en daarom in de buurt van de Heer van de kerk, die ons geduld wel eens op de proef stelt.

Paulus heeft zich in de strijd eens beroepen op zijn littekenen!

Het is de lezers wel duidelijk geworden dat de aandacht die ik in deze bijdragen vraag voor de persoon en het werk van O. Noordmans, niet in een **academisch** verband, maar in een meer **toepasselijke** verhandeling is getoetst. Het citaat uit de rede door Noordmans gehouden in 1935, kan ons dacht ik iets zeggen in de situatie, waarin wij met onze vragen over ons kerkelijk leven en de toekomst daarvan verkeren.

Wij zijn overigens niet de enige groep kerken, die met hun identiteit tobben; dit doen **alle** kerken van **gereformeerde belijdenis** in ons land. Was het maar zover dat er een gezamenlijke bezinning, met wantrouwen van eigen oplossingen en een opnieuw grijpen naar de bijbel, op gang kwam.

Wat nu onze situatie betreft is het niet moeilijk aan te geven hoe wij in de wonderlijke verstrooiing terecht kwamen, waarin wij ons nu bevinden. Wij komen uit die geestesrichting in ons land, die in de wegen van **Afscheiding, Doleantie, Vrijmaking enz.** de goede strijd voor Christus kerk hebben gestreden. Daarin zijn wij gegaan in de voetstappen van een vorig geslacht dat het Koninkrijk en zijn gerechtigheid zocht in kerken, die de Christus van de Schriften naar gereformeerd belijden wilden volgen en zich in leer en leven wilden onderwerpen aan Zijn gezag.

Daarnaast maakte men zich in het voetspoor van **Abraham Kuyper** op om Christus' Naam te belijden op **alle terreinen** van het leven.

Zo kreeg voor ons het koninkrijk

Belevenissen met Dr O. Noordmans

der hemelen voornamelijk gestalte in de kerk en de christelijke organisaties en scholen.

Het gereformeerde leven kwam op deze wijze tot grote bloei; er was offerbereidheid en een zegenrijke beïnvloeding van land en volk. Vrijmoedig werd er gesproken van de **anti-these** in onze wereld en er vormde zich een weerbaar geslacht met een scherp en waakzaam oog voor de **verachtering** van de genade en **afval** in kerk en christelijk leven. Het is opvallend hoeveel klachten over afval en bezwaren tegen de geest van de eeuw je bij gereformeerde scribenten sedert Réveil en Afscheiding tegenkomt.

Wie onder ons herinnert zich niet hoe in het vroegere Gereformeerd Gezinsblad de redactie niet moede werd verschijnselen van afval en verval te signaleren.

Het is daarom niet zo verwonderlijk dat in de geestelijke en culturele revolutie, die over ons land gekomen is en overal verwoestingen heeft aangericht, met name in gereformeerde kringen, waarbij niet alleen duidelijke tekenen van **verval**, maar zelfs wel van **ontaarding** zijn op te merken, voor veler besef Gods koninkrijk overspoeld dreigt te worden, zodat men het niet meer ziet.

Nu meen ik dat **onze** situatie zo is, dat wij uit die gereformeerde wereld komen en daar ook helemaal bij horen, maar gelijk behoorlijk geknauwd zijn door in deze wereld in geweld ontaard gezag en dit geeft verlegenheid en aarzelingen.

Nu weten ook Nederlandse gereformeerden wel dat het koninkrijk van God **veel meer** is dan het **geloof** en de daaraan verbonden **inzet** van de kinderen van God. Zij kennen hun bijbel en weten daaruit hoe de Here onze God de machtigen en de machten van deze aarde in Zijn hand heeft en dat Hij de tijden keert, dikwijls **juist** wanneer zijn volk **krachteloos** is geworden. Toch zochten wij de tekenen van het rijk grotendeels in onze vormgeving daarvan, daarom is de verslagenheid over wat ons wedervaart in de afbraak van het christelijk leven in de scholen, de pers, radio enz. zo groot.

Het komt mij voor dat Noordmans ons hier iets te zeggen heeft.

In een vorig artikel wees ik op zijn keus in de zaak van de **Doleantie**. In zijn al genoemde rede voor de studenten van de V.U. citeer ik nog eens (zie **Puchinger**, a.w. pg 34/35) „Ik heb omstreeks 1886 in schuren de prediking van dolerende predikanten en oefenaars aangehoord. De scheur van 1886 ging dwars door het gezin, waartoe ik behoorde. De helft ging mee met wat toen de doleantie heette, de andere helft niet. Dit alles geeft mij misschien het recht om over critieke spanningen in de gereformeerde theologie te spreken. Ik heb ze reeds meege maakt op een leeftijd, waarop ik ze nog niet dieper kon doordenken. Maar in ruil daarvoor heb ik ze toen reeds aan den lijve gevoeld”. Dus ook bij Noordmans een lijden aan de kerk!

Als nu maar niemand hier een poging mijnerzijds meent te kunnen bespeuren om Noordman bij ons in te lijven.

Hij komt uit de kring van hen, over wie **J. G. Woelderink** eens schreef dat zij in de strijd van Afscheiding en Doleantie **eveneens God wilden**

gehoorzamen en het welzijn der kerk zochten, maar zij beoordeelden, alles overlegd hebbende dat dit doel beter kon behartigd worden door **niet van de Hervormde Kerk te scheiden**.

Het is niet zo dat er alleen aan onze zijde geleden is in de dagen toen grote kerkelijke beslissingen vielen in ons land.

En het was geen eenvoudige zaak om na de scheidingen het koninkrijk te zoeken in de Hervormde Kerk.

Wat is nu het merkwaardige en verrassend bij Noordmans, die bij zijn inzet in de volkskerk van die dagen, met zoveel gebreken in het kerkelijk leven, die hij scherp zag, toch niet bepaald een nieuw ontwakend geestelijk leven vond.

Hebben de **klachten** over afval en lauwheid in zijn werken de **overhand? Integendeel**.

U herinnert zich wellicht het stukje meditatie, dat ik in het vorige artikel citeerde over die twee kinderen op de landweg en de psalm die met hen meewandelde als Jezus met de Emmausgangers.

Vooraf in de meditatie en schriftverklaringen is het dikwijls een belevens, hoe Noordmans laat zien dat het koninkrijk in diverse gestalten tot een levende, haast **tastbare werkelijkheid van genade** wordt. Er komt dan een volle verzekerdheid van de Geest op je af, die in een wereld waarin voor het oog afval en zonde de realiteit bepalen, een blijde bemoediging en vertroosting zijn.

Ook wijs ik nog even op wat eveneens in het vorig artikel geciteerd werd over het leven van de **heiligmaking**.

Wanneer ik Noordmans op dit punt enigszins heb verstaan is er voor hem in het leven uit de Geest in de heiliging gelijk een **ontspanning** en een **spanning**.

Die **ontspanning** is er, wanneer een mens tot rust komt in het volbrachte werk van Christus, waarin de laatste ernst uit het leven wordt weggenomen door de overwinning van de genade.

Die overwinning manifesteert zich voor het geloof in al de tekenen van het rijk, waarvan de geschiedenis van Gods volk en van deze wereld vol is.

Maar gelijk is er de **spanning** omdat in de kerk alles komt te staan in het teken van de voleinding, onder een „gans zeer uitnemend eeuwig gewicht der heerlijkheid” (2 Kor. 4:17).

In het leven in ontspanning en spanning past dan ook wat men wel het puritanisme bij Noordmans

J. VEGTER — AMSTERDAM

De Club van Rome (3)

Een duidelijk aantoonbaar resultaat van het werk van de Club van Rome is ongetwijfeld de vele artikelen, brochures en boeken die de laatste twee jaren zijn verschenen en die dezelfde problematiek behandelen. Het is onjuist om al deze uitgaven uitsluitend als een reactie op het rapport van Meadows en zijn team te zien. Sommige uitgaven zouden ook zonder het werk dat de Club van

BIJBELSE RAADGEVINGEN

Probeer

met iedereen vrede te houden

We lezen in Hebrëeën 12:14: 'Jaagt naar vrede met allen'.

Deze vermaning was gericht tot joodse Christenen, die om hun geloof heel wat te verduren hadden. Door hun vijandige volksgenoten werden ze gehaat en op allerlei manier beleedigd en getreiterd. Velen werden onrechtmatig van hun bezittingen beroofd of kwamen in de gevangenis terecht.

In deze positie bedreigde hen tweemaal gevaar.

Enerzijds bestond het gevaar dat ze het niet zouden uithouden. Dat ze de moed zouden verliezen. Dat ze zich aan de gemeenschap van de gelovigen zouden onttrekken, hun onderlinge bijeenkomsten niet meer zouden bijwonen en aan het Evangelie de rug gingen toekeren. Anderzijds bestond het gevaar dat de

gelovigen onder hun druk en lijden verbitterd werden. Dat ze met wrok en haat en vergelding tegenover hun verdrukken en vijanden gingen staan. En ook daartegen moesten ze gewaarschuwd worden.

De Heer Jezus heeft ons geleerd, dat we onze vijanden zullen liefhebben. We moeten zegenen die ons vervloeken. We moeten bidden voor hen die ons geweld aandoen. We moeten weldoen hen, die ons haten en vervolgen. In die weg moeten wij, zover het van ons afhangt, vrede houden met alle mensen.

Vandaar die aansporing tot de verdikte Hebrëeën: 'Probeert met iedereen vrede te houden'.

Daarbij moesten ze het oog maar gericht houden op Jezus, de grote Vredemaker en Vredevoorst. Toen Hij leed heeft Hij niet gedreigd maar op de vergelding van het loon gezien. Hij heeft al het onrecht dat men Hem aandeed de opperste Rechter overgegeven. Toen Hij gescholden werd heeft Hij niet teruggescholden maar voor zijn vijanden gebeden. Zo moeten ook de lijdende, verongelijete en belasterde gelovigen als discipelen van die grote Vredemaker openbaar komen.

Bilthoven.

B. Telder

heeft genoemd.

Wanneer ik nu samenvattend een typering van deze schrijver probeer aan te geven, denk ik niet aan het lijden aan de kerk.

Dat is bij hem wel aan te wijzen, maar domineert niet.

Het was juist mijn bedoeling dat wij iets bij hem zouden leren. Bij de pastor-theoloog-christen Noordmans meen ik iets te vinden van wat Paulus in Romeinen 8 noemt **het zuchten van hen die de Geest als eerste gave ontvangen hebben**.

In dit zuchten heeft niet het lijden maar het **verlangen** de overhand. Wie de Geest als onderpand heeft ontvangen en daarin reeds mag grijpen naar het eeuwige leven ziet gespannen uit naar de volkomenheid van het rijk.

Ik dacht zo dat er op dit punt voor ons wel iets te leren is.

Als we goede aandacht geven aan de vruchten van de Geest en letten op de krachten van het koninkrijk zullen we het lijden niet koesteren, maar de vrucht daarvan inbrengen. Hiermede besluit ik de artikelen „**belevenissen**”, om binnen enige tijd nog eens aandacht te vragen voor iets uit de **inhoud** van de werken van Dr. O. Noordmans.

Door een onvolkomenheid ter zetterij is het laatste artikel van de heer Vegter over De Club van Rome zodanig verminkt, dat er geen verband meer in zat. Wij plaatsen het laatste artikel, met onze excuses aan de auteur en lezers, geheel opnieuw.

Rome doet wel zijn verschenen, maar het zouden er beslist minder zijn geweest.

Een van deze publicaties is de brochure „Werk voor de toekomst”¹⁾ van de Stichting Maatschappij en Onderneming. Het boekje is geschreven door een veertiental vooraanstaande Ne-

¹⁾ Werk voor de toekomst. Uitgave Stichting Maatschappij en Onderneming, 's-Gravenhage 1973.

derlanders (waaronder dr. ir. W. J. Beek, prof. dr. C. J. F. Bottcher, prof. dr. J. Pen, prof. dr. A. Quispel, prof. dr. R. Timman, prof. dr. J. Zijlstra), behandelt een aantal knelpunten in onze samenleving en noemt een aantal beleidssuggesties die in dezelfde richting wijzen als de voorstellen van de Club van Rome. Zo meent men dat zowel in de ontwikkelingslanden als in de geïndustrialiseerde landen — met inbegrip van Nederland — de bevolkingsaanwas krachtig moet worden afgeremd. Er dienen gerichte maatregelen te worden genomen om de groei van het energieverbruik af te remmen. Tegelijkertijd dient het zoeken naar nieuwe veilige alternatieven voor zowel de fossiele brandstoffen als de kernsplijting gestimuleerd te worden. Men aanvaardt de kernenergie tijdelijk als „noodoplossing” voor een of twee generaties, op beperkte schaal. Wat betreft het milieubeheer moet de overheid allereerst duidelijke grenzen aangeven voor de milieuvervuiling, d.w.z. daar waar aan het milieu onherstelbare schade wordt toegebracht, het zelfreinigend vermogen van het oppervlaktewater wordt aangetast en de luchtvervuiling leidt tot vaststelbare schade aan flora en fauna, met inbegrip van de mens.

Wat de openbare verkeerssituatie betreft is men van mening dat de menselijke verplaatsingsdrang zo klein mogelijk gemaakt moet worden. De verkeersomvang moet teruggedrongen worden. Nieuwe niet-conventionele transportmiddelen, naast het gebruiken van rijwiel en rail worden aanbevolen etc. etc.

De gegeven suggesties gaan evenwel niet ver genoeg om tot een afdoende oplossing van de signaleerde problemen te komen, maar als eerste aanzet zijn ze de moeite van het overwegen — of liever: uitvoeren — zeker waard. Het is mogelijk dat de opstellers van de brochure niet verder zijn gegaan dan deze principiële aan-

bevelingen, omdat zij daadwerkelijk overheidsingrijpen schuwen, met name bevreesd zijn voor de gevolgen daarvan voor de industrie.

Een ander voorbeeld is de brochure „Milieuvorstellen en wereldmodellen”²⁾ van de hand van B. van Steenberg. Hij levert daarin ernstige kritiek op diegenen die aan de wieg van het werk van de Club van Rome hebben gestaan — Forrester en Peccei. Van Steenberg vindt dat eerst de maatschappijstructuur grondig moet worden veranderd, voordat het de moeite waard is om naar Meadows te luisteren. Hij is het niet eens met de strekking van het boekje „Werk voor de toekomst” en dat is zijn goed recht. Maar hij beschuldigt de auteurs van een apolitieke houding en om zijn pleidooi kracht bij te zetten citeert hij uit de brochure het volgende (halve) citaat: „De noodzakelijke maatregelen zullen genomen moeten worden zonder het verloop van de discussie over de meest wenselijke maatschappijvorm af te wachten... Het gaat trouwens om dingen die gebeuren moeten, onder welke omstandigheden dan ook.” In werkelijkheid laat van Steenberg het volgende essentiële gedeelte weg: „...zij het zodanig dat de maatschappelijke tegenstellingen eerder verkleind dan vergroot worden.” De voorin genomenheid van de schrijver speelt hem danig parten. Natuurlijk is het waar dat in de aanpak van Forrester, om de sociale problemen langs technologische weg te willen oplossen, een ernstig gevaar schuilt. Maar het gaat te ver om iemand, die probeert sociale variabelen in een wiskundig model op te nemen, te beschuldigen van het zoeken naar een louter technische oplossing met voorbijgaan aan de sociale implicaties.

Andere, meer concrete gevolgen van de publicaties van de Club van Rome en alles wat als reactie daarop is geschreven, zijn veranderingen in het denken over onze productie- en consumptiemaatschappij. In het Porsche-concern zijn planners en ontwerpers bezig met het ontwerpen van een auto die veel langer meegaat dan de vijf jaar die wij gewend zijn.³⁾ De Volvo-fabrieken laten ons via de dagbladen weten dat het er niet zozeer om gaat hoe hard een auto rijdt, als wel hoe lang hij rijdt. Dergelijke uitlatingen wijzen erop

²⁾ Milieuvorstellen en wereldmodellen, door B. van Steenberg. Uitgave Werkgroep 2000, Amersfoort. Katernen 2000/1973/8. Redactiesecretariaat: Werkgroep 2000, Hooglandseweg 15, Amersfoort, tel. 03490-24254.

³⁾ Zie NRC van 30.10.1973. Deze Porsche zou een levensduur moeten krijgen van 20 jaar, wat zeggen wil 300.000 kilometer. Dit zou een halvering van zowel het grondstofverbruik alsook de hoeveelheid schroot betekenen. De constructie zal moeten geschieden met behulp van materiaal dat tegen veroudering en slijtage bestand is. Tegenover een 30% hogere kostprijs staat besparing van 15% aan onderhouds- en reparatiekosten. De ingrijpende verandering zowel in industrie als garagebedrijf zal zijn dat men meer op reparatie en het moderniseren van onderdelen gericht zal moeten zijn — zoals nu reeds in de vliegtuig- en scheepsindustrie gebeurt — dan op het inzetten van nieuw materiaal. Het betekent dan ook een grotere inzet van menselijke arbeidskrachten.

dat men denkt aan duurzamer goederen en dit kan gunstige gevolgen hebben voor de toereikendheid van de beperkte hoeveelheid grondstoffen, en ook voor het afvalprobleem.

Ook worden pogingen ondernomen om te komen tot andere economische theorieën. Prof. dr. J. Tinbergen heeft in zijn afscheidscollege aan de Erasmus-universiteit van Rotterdam een nieuwe theorie van de economische ontwikkeling geschetst die rekening houdt met de mogelijke uitputting van de materiële hulpbronnen, waarbij het echter naar zijn zeggen volstrekt onmogelijk is te voorspellen of de verwachtingsbalans nu naar het optimisme of naar het pessimisme zal overhellen. De economen Boulding en Daly⁴⁾ wijzen erop dat begrippen als Bruto Nationaal Product, economische groei, werkgelegenheid en Nationaal Inkomen spoedig iedere zin verloren zullen hebben. Goederen moeten zo gemaakt worden dat ze lange tijd gebruikt kunnen worden.

Hoe minder productie daarvoor nodig is, hoe beter.

Het Bruto Nationaal Product moet worden vervangen door het begrip Bruto Nationale Kosten. Een dergelijk soort begrip — namelijk Bruto Nationale Nut — is in Nederland geïntroduceerd door dr. H. J. G. Meyer van Philips en D'66. De productie als doel op zichzelf bestaat in deze gedachtenwereld niet meer, ook niet om zogenaamd de economie op gang te houden. Echter wél als middel om tot een hoge en duurzame kwaliteit te komen en deze kwaliteit vervolgens te onderhouden. Nu is het zo, dat een groot aantal verkeersongelukken voordelig is voor het Bruto Nationaal Product,

⁴⁾ Zie NRC van 2.2.1974. Dr. Kenneth Boulding publiceerde in 1973 zijn werk „The Economics of Love and Fear — a Preface to Grants Economics”. Wadsworth Publ. Belmont, Cal. 1973.

De econoom Herman Daly publiceerde „Toward a Steady-State Economy”, Freeman, San Francisco 1973.

H. AMELINK — LANGERAK

De brief aan de Efeziërs

En als er dus nu staat dat Gods verlossingswil de Heiland der wereld gezet heeft aan Zijn rechterhand, nadat Hij gestorven is voor onze zonden en opgewekt (om onze vrijspraak) uit de dood, dan betekent dat, dat aan de verhoogde Heiland alle macht is gegeven in hemel en op aarde. Ver boven alle machten is Christus verheven. Dat betekent ook de principiële onttroning van de machten. Daarvan is nu nog niet veel te zien. Hebr. 1:8 vv. Maar we zien Jezus met eer en heerlijkheid

omdat ziekenhuizen en garages hierdoor veel werk verschaft wordt. Maar het spreekt vanzelf dat in genoemde visie ook de werkgelegenheidspolitiek niet meer uitsluitend de werkgelegenheid zelf tot doel kan hebben.⁵⁾ De eerste reacties in deze richting van de industrie en het denken over andere „doelstellingen” in de economie — zoals het Bruto Nationale Nut — zijn positief te waarderen.

Blijft tenslotte de vraag hoe men als christen zijn houding ten aanzien van de geschetste problematiek en de daaruit voortkomende ontwikkeling dient te bepalen. Om hierover meer helderheid te krijgen zullen wij het denken over de toekomst breder moeten situeren dan het stramien dat enerzijds de Club van Rome, anderzijds de revolutionaire utopisten ons voorzetten. Het denken over de toekomst ontwikkelt zich namelijk in twee hoofdrichtingen. De eerste is die van de technocraten, die uitgaan van de idee van continue beheersing, de tweede is die van de revolutionaire utopisten die daar de absolute vrijheid tegenover stellen.

De technocraten — waartoe ook de Club van Rome gerekend moet

⁵⁾ Het volgende voorbeeld kan dit illustreren. Een speldenfabriek produceerde op basis van een 40-urige werkweek voldoende spelden om aan de totale vraag te voldoen. Een slimme medewerker ontdekte dat door een eenvoudige ingreep in een der machines de productie per uur verdubbeld kon worden. De wijziging werd aangebracht. Het zou nu voor de hand liggen om de werknemers in de fabriek 20 uur per week te laten werken, uiteraard met behoud van hun gehele salaris. Wat echter gebeurde was, dat er tweemaal zoveel spelden werden geproduceerd als voorheen en dat men door middel van een dure reclamecampagne de huisvrouwen ertoe poogde te brengen om tweemaal zoveel spelden te gebruiken als zij gewend waren — dit alles om de werkgelegenheid te handhaven. Het voorbeeld zelf is wellicht wat overtrokken, maar volgens hetzelfde principe gebeuren er maar al te veel vergelijkbare zaken in onze maatschappij.

worden — stellen hun vertrouwen in computers en systeemdynamica. Zij construeren de toekomst als het ware vanuit het verleden en nemen op deze wijze het verrassingselement van de toekomst weg, terwijl zij voor elk probleem naar een technologische oplossing zoeken.

De revolutionaire utopisten verzetten zich tegen een dergelijke aanpak. Hun bezwaren zijn, dat veel van de hedendaagse ellende door een technocratie slechts zal worden versterkt en dat een dergelijke ontwikkeling zal uitmonden in een volstrekt overheerst worden door de techniek, gesteund door de wetenschap. Zij zoeken hun heil in de revolutie en wijzen op de discontinuïteit van de geschiedenis. Zij gaan van de veronderstelling uit dat een revolutie die de maatschappijstructuur ingrijpend verandert altijd een verbetering zal brengen, niet alleen voor de maatschappij zelf, maar ook voor de mens en zijn ambities.

Dr. ir. E. Schuurman stelt in zijn inaugurele rede⁶⁾, getiteld „De culturele spanning tussen technocratie en revolutie” dat deze beide denkrichtingen elkaar gelijktijdig veronderstellen, elkaar doordringen en uitsluiten.

De technocraten worden in het uitbannen van de menselijke vrijheid hier toch steeds weer mee geconfronteerd. De revolutionairen komen nooit los van het probleem van de continuïteit, de beheersing en de macht. Soms loopt men dan ook wel eens over naar het kamp van het establishment, ofwel — het andere uiterste — men radicaliseert de revolutionaire ideeën.

Zowel de technocratische als de revolutionaire denkrichting gaan uit van de gedachte dat de mens autonoom is.

De overheersing van onze cultuur

⁶⁾ Gehouden op 12 oktober 1973 bij de aanvaarding van het ambt van bijzonder hoogleraar in de reformatorische wijsbegeerte aan de T.H. te Eindhoven.

de brief zou je het niet afleiden. Hier is niet niemand aan het woord die makkelijk praten heeft, maar iemand die het echt wél ziet zitten. Hij was in de macht van de keizer van Rome. En de macht van het joodse levenstelsel had hem in de gevangenis gebracht. Maar hij spreekt in het nochtans van het geloof.

Dynamie en energie zijn de woorden die in vers 19 worden gebruikt. Dynamisch en energiek zijn dan ook woorden die passen bij het koninkrijk der hemelen. We hoeven niet te vragen of het wel komt. Want Christus regeert aan de rechterhand Gods.

Hemelvaart

We zitten wel eens met het nut van de hemelvaart, zelfs al kennen we het antwoord van de Heideberger op de vraag naar het nut van de hemelvaart. Als de Here Jezus nu eens hier was gebleven? Op zijn minst konden we

gekroond. De geschiedenis van de wereld is er van bloed en tranen. Eigen leven kan een leven zijn vol tranen. Maar Christus is de zin van geschiedenis van de wereld, kerk en eigen leven. We hebben toch een Koning, die heerst over alles. 1 Cor. 15:24, 25. Openb. 5.

Het wordt alles heel triomfantelijk gezegd. Daarom is het concrete troost. Het is goed daarbij te bedenken dat Paulus zelf in de gevangenis zit. 3:1. Het is dat hij het zelf zegt. Uit de toon van

door de menselijke rede, in plaats van het luisteren naar God heeft tot gevolg gehad dat de mens de weg naar de toekomst zoekt in wetenschappelijk inzicht, in de vooruitgang van wetenschap en techniek. De laatste tijd wordt echter duidelijk dat deze „vooruitgang” vaak ten koste gaat van de mens zelf of van zijn omgeving, het natuurlijk milieu. Diezelfde autonome mens ziet zijn vrijheid in ernstige mate bedreigd door de technisch-wetenschappelijke ontwikkeling en komt daartegen in verzet. Daar ligt de oorsprong van de revolutionaire utopie. Het is echter misleidend om de wetenschap en de techniek als de schuldigen van deze ontwikkeling te beschouwen. Het is nameijk de zich autonoom wanende mens met zijn welhaast religieus vertrouwen in wetenschap en techniek, die daarvan de oorzaak is. De mens die zijn normen ontleent aan de menselijke rede in plaats van aan Gods openbaring. Deze erkenning brengt met zich het inzicht dat God de wereldgeschiedenis beheerst en langs de weg van die geschiedenis Zijn Koninkrijk wil doen komen.

Daarmee wordt de techniek zeker niet zinloos. Wij zijn door de techniek bijvoorbeeld bevrijd van zware lichamelijke arbeid en geestdodend routinewerk. Veel nieuwe mogelijkheden die de techniek ons aanreikt hebben ertoe bijgedragen de cultuur te ontplooiën. Helaas wordt de techniek echter veel misbruikt en heeft dit misbruik geleid tot overbodigheid en verspilling. Dit is weer het gevolg van het feit dat de techniek de cultuur is gaan beheersen, in plaats van dat de mens door goed gebruik te maken van de techniek zijn eigen verantwoordelijkheid op een hoger plan plaatste. Ten aanzien van de denkrichtingen die hierboven werden weergegeven dient dan ook te worden opgemerkt dat iedere toekomstprognose zonder een fundamentele openheid naar God toe volstrekt onaanvaardbaar is — hoewel voor

bepaalde beleidssuggesties onmisbaar —, omdat hierin impliciet een autonome mensbeschouwing verwoord is.

Met deze vaststelling keren wij terug naar het rapport van de Club van Rome. Erkend moet worden dat onze samenleving dermate complex geworden is dat men onmogelijk besluiten met betrekking tot de toekomst kan nemen, zonder een daaraan voorafgaande wetenschappelijke analyse, die diepgaand en breed van opzet moet zijn. Meadows heeft in die richting willen werken en de Club van Rome vervolgt zijn eerste schreden. Dat gebeurt waarschijnlijk ook niet ten onrechte. Het is goed om kennis te nemen van de resultaten die hun onderzoeken zullen opleveren, zij het met de nodige reserve. Wij zullen ervoor moeten oppassen dat de resulterende wetenschappelijke kennis ons niet de wet gaat voorvrijheid, waardoor de menselijke vrijheid ernstig in gevaar zou komen. Laten we daarbij bedenken dat niet alleen de ongelovige mens soms ernstige vergissingen maakt. F. Schaeffer ⁷⁾ wijst erop dat de ecologische crisis mede veroorzaakt wordt door het „christelijk” axioma dat de natuur geen andere reden van bestaan heeft dan het dienen van de mens. De moderne wetenschap en techniek zijn dusdanig doortrokken van deze orthodoxe arrogantie ten aanzien van de schepping, dat vanuit die hoek geen wezenlijke oplossingen voor deze vraagstukken te verwachten valt. Alleen een fundamentele bezinning op onze relatie tot de natuur en onze bestemming kan een uitweg bieden voor de moeilijkheden die zich vandaag reeds aftekenen, maar zeker de toekomst voor een belangrijk deel zullen bepalen.

⁷⁾ Dr. Francis A. Schaeffer in zijn boek „Milieuvuiling en de dood van de mens — de christelijke visie op ecologie”, Buijten & Schipperheijn, Amsterdam 1973, pag. 11. Vgl. ook de appendix van Lynn White, pag. 96.

D. W. L. MILO — VIERHOUTEN

Verboden verhoudingen

Argyll, een graafschap in het westen van Schotland, is beroemd om zijn meren. Ja, ook om zijn bergen. En — sedert het Schotse Staatsbosbeheer op grote schaal bossen aanplante — is Argyll ook min of meer beroemd om zijn bossen. De berg, die het landschap tot in verre verten beheerst, heet Ben Cruachan (spreek uit: ben kroechan, zoals u leest) en deze Ben Cruachan heeft een hoefijzermodel. Hij heeft namelijk geen top, geen piek, maar een hoogvlakte, die naar weerszijden als een hoefijzer afloopt. Het woord Ben is Keltisch en betekent berg. Trouwens het woord Argyll moet ook Keltisch zijn en — zoals een affiche in Tarbisch aangaf — komt het van area guelic, hetgeen is overgezet zijnde: Keltisch gebied!

Tegen een meer zegt de Schot Loch, met een zachte g. De Engelsman zegt Lock, met een harde k. Door dit shibboleth wordt de Engelsman in het noorden lichtelijk onderscheiden van de ingeborene. De Engelsman zegt tegen een meer trouwens Lake, uitgesproken als leek. Engeland heeft veel meren, een compleet Lake-District, het mooiste gebied ter trekken om natuur schoon te zien. Doet hij het toch, dan vindt hij geen Lakes maar Lochs. En — om heel secuur te zijn — hij vindt tussen al die Schotse Lochs slechts één Lake: een meertje waar Koningin Victoria vroeger placht te vertoeven en dat sedertdien Lake is blijven heten.

—o—

Welnu, aan de top van Loch Awe, tegen de voet van de Ben Cruachan, ligt een lief kerkje. We waren er 's daags tevoren al in geweest en hadden het kerkhof bezichtigd, onze naam in het gastenboek geschreven, het Amerikaanse harmonium bespeeld, en de antieke collectebakjes bewonderd: wortelnotenhouten bakjes met koperbeslag, op een gedraaide steel. Schoonheden!

Toen wij vijf minuten voor kerktijd onze wagen hadden gestald, stond de predikant ons op te wachten. Visitors? Jawel. You are welcome! Met een handdruk. En daar zaten we dan, in een ouderwetse stijve bank, naast een grommende kachel, tussen vriendelijke Schotten (meest Schottinnen) en telden de dertig neuzen. Een oud kerkje als den Ham of Weststellingwerf had kunnen hebben, inclusief een doorlopende galerij, maar exclusief een prachtig gebrandschilderd raam boven de preekstoel, voorstellende een barmhartige Samaritaan. Als je goed keek zag je de priester en de leviet opeens in het groen verdwijnen — maar de Samaritaan, de ezel en de gewonde man stonden er, alsof

HULP BIJ BIJBELSTUDIE

dan naar Hem toegaan.

Nu, het antwoord geeft Paulus in de vss 22 en 23. Al de macht van Gods rechterhand is gegeven aan de Heiland, die het hoofd is van de gemeente. Het hoofd regeert het lichaam. Jezus Christus regeert de gemeente. Dat betekent dat al Zijn ontvangen macht, al de macht van Gods rechterhand in dienst gesteld wordt ten behoeve van de gemeente.

De gemeente is de aanvulling van Christus. Dat klinkt merkwaardig. Hij is immers ook de Volzage in Zich Zelf. Maar om Zich een gemeente te vergaderen, een nieuwe mensheid, bestemd voor de nieuwe aarde, is Hij hier gekomen in deze wereld. Hij is de Middelaar. Hij is de Koning. Hij werft en maakt onderdanen.

Er wordt in deze brief veel over

de gemeente gesproken. Maar nu moeten we vasthouden dat dat gaat in het geheel van het herstel van alle dingen. Daarom wordt aan de gemeente dan ook de Geest gegeven. De Geest van het erfdeel. 1 : 14.

Tijdgeest. 2 : 1-3

Zij waren dood door de overtredingen. Dat zegt Paulus tegen deze gemeenten. Hoe ernstig hij dat vindt blijkt wel daaruit dat hij het woord zonde er nog aan toevoegt. En dat bracht met zich mee een leven overeenkomstig de loop van deze wereld en die van de overste van de macht der lucht. De diepte van dat wezen val is onpeilbaar. Voordat we ons afvragen, wat allemaal met die woorden wordt bedoeld, is er de andere vraag: geloven we dat echt? Het Evangelie van de vergeving en van het herstel van alle dingen horen we pas goed als we het horen als zondaren. Omgekeerd kan

het ook gezegd worden: door het horen naar het Evangelie worden we overtuigd van de ernst van onze zonden. God vindt de zonde zo erg, dat Hij, liever dan de zonde ongestraft te laten, de zonden gestraft heeft aan de Heiland, de Zoon van Zijn liefde.

Misdaad en zonde. Dat zijn de woorden, waarin we hebben te denken en waarin we alleen de blijde boodschap aanvaarden kunnen.

Dat is overeenkomstig de loop van deze wereld. Sedert de zondeval is deze bedeling, een bedeling waarin de ongerechtigheid de overhand heeft. In ons eigen leven en in het leven. De doodsteek voor alle consequente horizontalisme. En opdat we de macht van de zonde niet zouden onderschatten, zegt Paulus erbij, wat achter de zonde zit.

Er zijn wezens die macht hebben in de lucht. 6 : 12. De hele demonwereld is een goed georganiseerde zaak, onder leiding van de duivel, de overste van deze dui-

velen. Daaraan hebben de angesprokenen mee gedaan en ook willen meedoen.

Dat geldt overigens niet alleen van heidenchristenen, dat geldt ook van Joden.

Wij allen hebben daarin verkeerd. Het consequente Jodendom was een leven naar het vlees. Dus niet een leven uit de genade. Vlees is dat wat zich tegen de genade verzet. Hoezeer heeft Paulus dat zelf ook gedaan.

Hoezeer was dat de wezenstrek van het Jodendom.

Ze hebben zelfs de Heer der heerlijkheid gekruisigd.

En daarom is er niemand van de mensheid die geen kind des toorns is. Dat wil zeggen, dat niet heeft te verwachten de volle ontplooiing van Gods toorn.

Nu spreekt Paulus in het verleden. Zo was het. Dank zij Gods ontferming is het anders geworden.

Maar in deze hele blijde brief wordt het stuk der „ellende” niet vergeten.

ze wisten dat ze voor een kerkraam poseerden. Die gebrandschilderde ramen — boeken der leken — zie je in de Ham of in Weststellingwerf niet. Laten we hopen dat de barmhartige Samaritaan wel in die plaatsen komt.

—o—

Geen uitvoerige liturgie van staan, zingen, knielen, zitten, bidden, staan, zitten. Eenvoudige gebeden, psalmen en eenvoudige gezangen. De dominé (weet u dat een Schotse dominay schoolmeester betekent? Een predikant heet daar reverend) de reverend dan zong met stentorstem de liederen: hij animeerde met prachtig stemgeluid de zang der zg. kerkgangers die, meest vrouwen met gedekten hoofde, niet meer dan een gedekt geluid lieten horen. Een aardige kerel. Gezond, vriendelijk, beschaafd, geen ambtenaar of kwezel of zakenman, maar een prettige vent. Zijn preek was op basis van Luc. 15 : 28. Dat ging over de broer van de verloren zoon, die boos werd toen hij merkte dat er feest gevierd werd om de terugkeer van deze jongeman, die niet naar binnen wilde om mee te doen met het feest; en die door zijn vader, naar buiten gekomen, vermaand werd.

Zo bekend als die gelijkenis mag zijn, zo weinig is dat vers bekend. Meestal wordt de gelijkenis als een eenheid genomen en is de houding van de brave zoon slechts een detail in het totale schilderij. Hoe koppiger die brave zoon, hoe schoner de bekering van zijn broer; en hoe treffender de vergeving van hun vader.

Maar hier bleek de hoogmoed van de mens, die geen bekering nodig heeft. Die de gebroken verhouding niet wenst te herstellen. Die liever de gebroken toestand continueert dan mee te werken aan een herstelde harmonie. Die meer belang heeft bij de verlorenheid van zijn broer — die een achtergrond voor zijn eigen braafheid vormde — dan bij 's mans berouwvolle terugkeer. Omdat die zijn zondeloosheid kan aantasten.

„Een gesloten deur... een open venster.“:
de zorg voor de geestelijk gehandicapte naaste.

Doop en Avondmaal

Langs de weg van de catechisatie zijn al veel geestelijk gehandicapten gekomen tot een openbare geloofsbelijdenis, waardoor ze konden gaan deelnemen aan het Heilig Avondmaal. Twee sacramenten zijn er, te weten de Doop en het Heilig Avondmaal.

★ Synodale uitspraak

De Gereformeerde synode van de Gereformeerde Kerken in Nederland, te Sneek in 1971 gehouden, heeft een uitspraak gedaan over de integratie van de geestelijk gehandicapte in de kerkelijke gemeenschap.

De kern van datgene wat gezegd werd, was wel dat „de kerkeraden debielen en ook zwakzinnigen tot het gebruik van de sacramenten behoren toe te laten, indien hun gebleken is, dat deze op hun niveau de Here Jezus als hun Zaligmaker hebben leren kennen, en zij iets van de betekenis van het gebruik van de sacramenten verstaan.“

Aan deze uitspraak ligt een algemene regel ten grondslag. Deze, dat oudere kinderen en volwassenen alleen op grond van persoonlijke geloofsbelijdenis kunnen worden toegelaten tot het gebruik van de sacramenten.

Goed moet worden nagegaan, of het er de geestelijk gehandicapte niet om te doen is, een beloning te krijgen; ik maakte mee dat een pastor bij een kind dat graag belijdenis wilde doen, de werkelijke reden daarvoor ontdekte: dan kreeg het een grammofonplaat na afloop!

★ Belijdenis

De belijdenis zal worden uitgesproken in de kerk waar de ouders lid van zijn, of in een aangepaste kerkdienst.

Wanneer dit laatste het geval is, zal de pastor voorgaan, die de wijkpredikant van de ouders is, wanneer dat tenminste organisatorisch gezien, geen al te grote moeilijkheden geeft.

Het is wel duidelijk dat aan de geestelijk gehandicapten andere Belijdenis-vragen zullen worden gesteld dan aan andere gelovigen, zodat niet de situatie kan ontstaan die een hoofd van een school voor imbecille kinderen meemaakte en me vertelde: Hij werd opgebeld door een wanhopige pastor, die vroeg of hij wilde komen, want deze kreeg met geen mogelijkheid antwoorden op vragen die hij aan een gehandicapte jongen van die school stelde.

Wat bleek? Met een ouderling was de pastor op huisbezoek gegaan en had gevraagd:

„Klaas, wil jij belijdenis doen?“ De jongen werd bang en zei: „Nee“.

De volgende keer ging het hoofd mee, waardoor Klaas meer op zijn gemak was.

Nu vroeg het hoofd: „Klaas, ver-

En dan de vader, die een ogenblik de feestzaal verliet om zijn oudste zoon over te halen. De man met de twee zonen. Beiden waren hem even lief. De een had alles al. En de andere kreeg vandaag alles. Twee rijke kinderen van één vader. En nu werd het feest bedreigd door de wrok van de oudste zoon, die — op het moment dat de drieklank zich hervond — een nieuwe dissonant tussenbeide wierp. De engelen in de hemel zongen bij de bekering van die ene — en de eigen broeder „werd boos“. Hij zei meer dan hij kon verantwoord. Hoewel de gelijkenis slechts meedeelt dat de jongste zijn erfdeel had „verkwist“, wist de oudste zo maar te zeggen: dat zijn broer het familiebezit had opge maakt met „slechte vrouwen“. Je zou zeggen: hoe kwam hij erbij?

En dan een vader, die het laatste woord had. Vriendelijk, overtuigend, herhalend de feiten. Alle feiten, ook van slechte vrouwen en zo? Nee, de feiten, die aanleiding gaven tot een familiefeest. De waarheid is meer dan de kille feiten, alle feiten, harde feiten. De waarheid zeggen is: datgene van de vaststaande feiten ophalen, dat daar een algemene dankbaarheid op volgt. Harmonie. Ai ziet, hoe goed!

—o—

Zo was deze Schotse preek aan Loch Awe, aan de voet van de Ben Cruachan, een kostelijke gebeurtenis. Inboorling en visitor, Scottish clansman en bloody Dutch, allen kinderen van één Vader. Die zich elk moeten bekeren — de een van een slecht leven de ander van een opperbst leven — om met God een reine drieklank te vormen.

En wie liever de verbroken verhouding continueert, wie de zonden (en vermeende zonden) van zijn broeder liever overeind houdt, verbreekt moedwillig de drieklank met God en de naaste. Of hij in den Ham woont of in Weststellingwerf.

tel eens, wat vind jij het mooiste feest?“

De jongen antwoordde: „Goede Vrijdag“.

„Nee toch, Klaas, dat was toch geen blij feest?“

„Jawel, want Here Jezus voor ons gestorven.“

Kijk, wanneer in deze situatie de goede bedoeling duidelijk is, kan het alleen maar goed zijn.

Een paar maanden geleden deed in een aangepaste kerkdienst een forse, geestelijk gehandicapte jongen belijdenis.

De pastor vroeg: „Dirk-Jan, hou jij heel veel van de Here Jezus?“ Waarop een volmondig „JA“ volgde.

Daarna werd — prachtig, zoiets! — gezongen:

„Laat de kind'ren tot Mij komen alle, alle kind'ren.“

Laat de kind'ren tot Mij komen niemand mag ze hind'ren.

Want de poorten van Mijn rijk staan voor kind'ren open, laat ze allen, groot en klein, bij Mij binnen lopen.“

Zouden de ouders die bij dit feest aanwezig waren, in hun hart nu ook niet volmondig „ja“ kunnen zeggen tegen de Heer van alle dingen, ook de Heer van hun kind?

★ Viering Heilig Avondmaal

De kinderen, door de doop ingelijfd in de kerk, kunnen in sommige kerken in Nederland het Avondmaal meevieren. Er gaan — gelukkig — steeds meer stemmen op, in protestantse kring, om aan de kinderen van het verbond brood en wijn niet te onthouden. Dat deden de eerste christenen ook niet. Doopwater, brood en wijn herinneren ons aan de onveranderde opdracht der liefde van de gemeente van Christus. Waarom zouden ook de geestelijk gehandicapten geen deel mogen hebben aan de blijdschap die ons door het Heilig Avondmaal geschonken wordt?

In de Achterhoek werd een aangepaste kerkdienst gehouden, waarin het Avondmaal werd gevierd met enkel geestelijk gehandicapten, hetgeen één groots feest is geworden!

Want ieder, die gelooft dat de Heilige Geest het geloof sterkt aan de Avondmaalstafel, weet, dat het Hem wel is toevertrouwd de zegen van de viering uit te delen, óók aan het gehandicapte kind!

Of deze viering altijd alleen in de gewone kerkdiensten moet geschieden of ook kan plaatshebben in de aangepaste kerkdienst is een punt dat nog niet uit de verf is gekomen.

Ik dacht dat er gelegenheid zou moeten zijn voor de geestelijk gehandicapte om aan alle twee de vieringen te kunnen deelnemen, hoewel in de praktijk (behalve dan die uitzondering in de Achterhoek, bijvoorbeeld) nog niet veel avondmaalsdiensten georganiseerd zijn.

Praktische bezwaren (waarom deze geestelijk gehandicapte wel en die niet) houden de regelmatige avondmaalsvieringen wat tegen.

★ De Doop

„Heer, wilt u geven, dat dit kindje klein

In heel zijn leven steeds van U mag zijn.

Dat het van U mag houden, dag en nacht,

Wilt U het helpen, Heer, door Uwe kracht!“

Dit dooplied (op de wijs van: Blijf bij mij, Heer) werd gezongen bij de doop van een mongools babytje.

Wanneer het kind eenmaal gedoopt is, is het ingelijfd in de „Kerk des Heren“.

Het kind wordt vaak gedoopt in de kerk waar de ouders lid van zijn (in een aangepaste dienst wordt wel eens een baby gedoopt, maar dan hebben de ouders te maken gehad met geestelijk ge-

handicapten, zonder dat er sprake was van een emotionele band; de wond is immers nog te vers bij ouders die zelf een geestelijk gehandicapt kind hebben...)

Veel predikanten vragen zich — ten onrechte, dacht ik — af welke plaats zij de gehandicapte in de dienst moeten geven wanneer deze ouder is geworden.

De derde vraag van het doopformulier, waarop de ouders worden antwoorde, kunnen ze soms niet na-komen: „Of gij niet belooft en u voorneemt om dit kind, waarvan gij de vader en de moeder zijt, als het tot zijn verstand gekomen is, in de voorzeide leer te onderwijzen en te doen onderwijzen?”

De vraag is, bij de kinderen, die niet „tot hun verstand” zijn gekomen, of zij dan zijn uitgesloten van de kerkelijke bearbeiding.

Ik geloof echter, dat zij, juist zij, een plaats moeten hebben in de kerk; er moet voor hen ruimte worden gemaakt.

Zij horen erbij!

Staat er niet in hetzelfde doopformulier: „En hoewel onze kinderen deze dingen niet verstaan, zeren men ze van de doopgeenszins uitsluiten...” en later: „Want u komt de belofte toe, en uw kinderen.”

Welke belofte?

Deze:

„Ik zal Mijn verbond oprichten tussen Mij en u...”

„om u te zijn tot een God, en uw zaad na u.”

★ S L O T

Ouders en hun kind.

Hun leven in droefheid en — toch ook — blijdschap.

Hun isolement en hun zich opgenomen voelen in de gemeenschap, de maatschappij en de kerk.

Hun gesloten deur... en hun venster dat opengaat wanneer zij het zelf willen... wanneer ze zelf uit hun isolement willen treden.

Een venster dat openstaat en naar de goede, al kan het zijn een moeilijke, toekomst wijst; direkt al, wanneer de ouders hun kind als baby in de armen hebben of wanneer het ouder wordt, kan dit venster opgeduwd worden.

Als de buitenstaanders, en daar horen ook de kerk-mensen bij, de ouders maar méé helpen duwen!

Om dan nog even terug te grijpen op de vraag die, gesteld door ouders, in een van de vorige artikelen naar voren kwam: „Kan mijn kind wel zalig worden?”...; dan hoop ik nu een duidelijk antwoord te hebben gegeven, tussen de regels door.

Eigenlijk geeft God Zelf iedere keer opnieuw het antwoord aan de ouders: Het luidt volmondig „JA” wanneer het kind en de ouders deze troost (geschreven door Suze Terhaak) aan kunnen nemen:

„Ik houd Mijn woord, wees maar niet bang... dit leven hier, dat duurt niet lang. Je kind is blij, het kent geen zorgen. nooit zal het bang zijn voor de dag van morgen. Zijn heden is simpel, zijn toekomst is groot, en bij dit kind past geen angst voor de dood. Ik geef jullie een troost, het staat in Mijn Woord: opdat ouders als jullie, hier allen van hoort: Want hoe ooit de wereld zal bederven, zij, armen van geest, zullen Mijn Koninkrijk erven.”

TINEKE VERBURG, Haarlem

„God sluit nooit een deur zonder een venster te openen”.

- Predikant ds W. J. Schönhart. Tel. 02513-2033.
- Borgholzhausen** (Teutoburgerwald) in het PMC 1e, 3e en 5e zondag van de maand om 10 uur. In de vakantie worden veelal iedere zondag kerkdiensten gehouden. Predikant ds A. de Keizer. Tel. 05425-528.
- Hessisch-Oldendorf** bij Hameln iedere zondag om 11.30 uur in 't KMT. Predikant ds H. Hoekema. Tel. 05152-2080.
- Blomberg** (Lippe Detmold) iedere zondag om 9.30 uur in het PMC. Predikant ds C. 't Lam. Tel. 05235-7511.
- Stolzenau** a.d. Weser, iedere zondag om 9.30 uur in het PMC. Predikant ds A. S. Kluzener. Tel. 05611-3587.

Landmachtplaatsen.

- Hohne** (Bergen Luneburgerheide) iedere zondag in het PMC om 10.30 uur. Predikant ds C. Baas. Tel. 05051-2522.
- Seedorf-Zeven**, iedere zondag om 10 uur en 18.45 uur in het PMC. Brigadelegerpredikant ds H. C. Overeem. Tel. 04281-2081.

Op al deze plaatsen bent U, ook als vakantieganger, van harte welkom in de kerkdiensten. Tevens wordt, bij uitzondering te Bramsche, na de kerkdiensten gezamenlijk koffie gedronken waar U ook als gast aan deel kunt nemen.

Kerknieuws

Bedankt voor Emmeloord (NOP) ds J. M. Smelik te R'dam-Overschie; voor Urk: ds W. v. d. Lingen te Bunschoten-Spakenburg.

Utrecht-Centrum — Uit de kerke-raadsvergadering d.d. 29 april j.l. Ds Visser rapporteert over de regionale vergadering van 24 april. Op de volgende regiovergadering (6 juni) zal een gesprek plaatsvinden met br. K. Muller, in verband met zijn aanvraag om preekconcent. Het preekconcent, verleend aan br. Beefting, zal in het najaar tot een beslissing nopen.

Een voorstel van de kerken van Utrecht-Centrum om te komen tot een gezamenlijk kerkblad had niet de instemming van de andere kerken op de regionale vergadering. Br. Drenth rapporteert gunstig over de catechisatie, die hij bijwoonde te De Meern en die werd gegeven door de Chr. Geref. predikant ds Van Mulligen; die catechisatie wordt gevolgd door doopleden van onze kerk, die volnacht zijn te De Meern.

Enschede-Noord — Uit de kerke-raadsvergadering d.d. 23 april j.l. 6. Ds Mooiwerer doet uitvoerig mededeling van het gesprek, dat hij samen met zijn zuidelijke collega heeft gevoerd met de beide Chr. Gereformeerde predikanten. Het ging daarbij met name over de prediking! Dit gesprek heeft geen positief resultaat opgeleverd. Men durft in dit stadium van Chr. Geref. zijde absoluut niet over te gaan tot de door ons voorgestelde en zo zeer begerde kanselruil. Men vindt dat wij de gemeente teveel idealiseren en dat de oproep tot strikt persoonlijke bekering niet voldoende wordt gehonoreerd. Van onze kant is opgemerkt, dat men met deze afwijzing heel wat aandurf in deze tijd, waarin het gaat om „pompen of verzuipen” en waarin geschreeuwd wordt om de beleving van een brokje ware christelijke oekumene.

Na bespreking besluit de kerkeraad voorlopig geen bespreking met de Chr. Geref. broeders te houden. We zullen ons tot de kerk van Zu'd wenden om gemeenschappelijk een brief ten aanzien van deze materie op te stellen aan het adres van de beide Chr. Geref. kerkeraden.

C.O.G.M.A

Contact Orgaan Gereformeerde Militairen en Alleenstaanden

Reeds enige jaren hebben wij in „Opbouw” vermeld op welke plaatsen en op welke tijden in West-Duitsland Nederlandse Protestantse kerkdiensten werden gehouden. Het is ons achteraf gebleken, dat vele vakantiegangers van deze mededeling een dankbaar gebruik gemaakt hebben. Op welke plaats vindt de opgave van de kerkdiensten nu reeds plaats, omdat vele vakantiegangers reeds in de maand mei of begin juni hun jaarlijkse vakantie hopen te houden.

Het gaat hier dus om samenkomsten die meestal door legerpredikanten worden geleid. Reeds nu kan worden medegedeeld, dat de samenkomsten te Blomberg (Lippe Detmold) op zondag 14, 21 en 28 juli 1974 D.V. zullen worden geleid door onze emeritus-legerpredikant Ds H. v. d. Veen uit Ede.

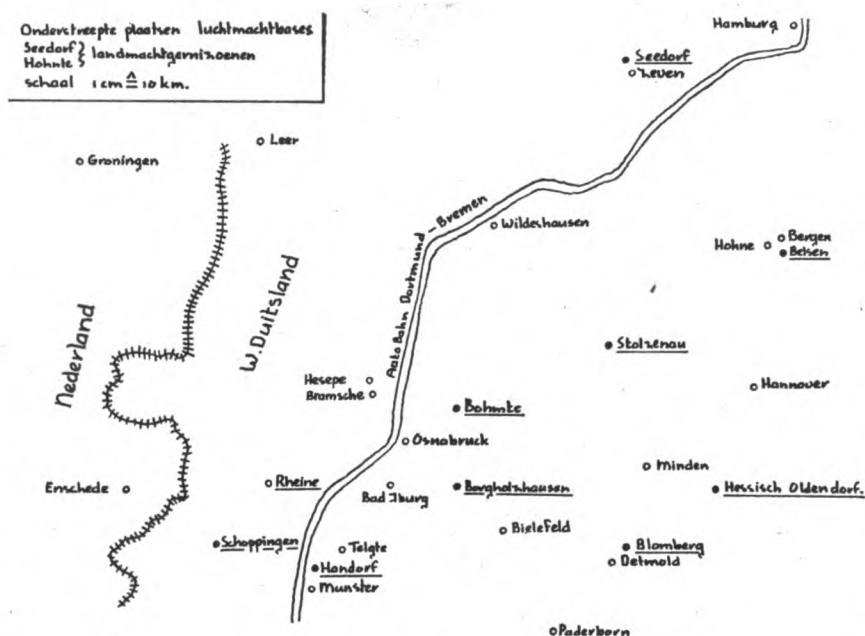
Het is onjuist om deze samenkomsten (zoals in bepaalde kringen gesuggereerd wordt) te betitelen als oecumenische kerkdiensten. Het gaat in ons leger bij land- en luchtmacht of marine, om de dienende militair. De overheid is gehouden te zorgen voor goede geestelijke verzorging. Daartoe zijn de leger- en luchtmachtpredikanten van allerlei kerken aangesteld. Ieder weldenkend mens kan beseffen dat onmogelijk in elk garnizoen kerkdiensten kan gaan houden van het groot aantal Christelijke kerken dat Nederland rijk is.

In de militaire dienst spreken we dan ook korthedshalve van een Protestantse geestelijke verzorging en van een R.K. geestelijke verzorging.

De protestantse predikanten bij leger- en luchtmacht, worden dan ook gewoon aangeduid met „legerpredikant of luchtmachtpredikant”. Van al deze predikanten die wij tijdens vele reizen in West-Duitsland hebben ontmoet, hebben wij de indruk gekregen, dat zij in de omstandigheden waarin onze militairen verkeren, het een roeping achten, goede geestelijke leiding te geven gebaseerd op Gods Woord, waaruit

alleen de Christus en Zijn verlossingswerk kan worden gekend. Hoewel van diverse kerkelijke denominaties, was bij allen aanwezig het besef, dat alleen een duidelijke Evangelische Boodschap de weg ter zaligheid kan wijzen. Wie daarom in West-Duitsland met vakantie is, kunnen we een bezoek aan deze samenkomsten van harte aanbevelen.

Ds secr. H. J. Bosch

KERKDIENTEN IN WEST-DUITSLAND

Luchtmachtplaatsen.

- Schöppingen** (Westfalen) in het PMC iedere zondag om 11 uur. Predikant ds G. L. R. Riphagen. Tel. 07555-768.
- Rheine** (Westfalen) in het KMT om de 14 dagen. Telefonisch aan te vragen bij ds A. de Keizer, tel. 05425-528.
- Handorf** bij Munster in Westfalen,

- 1e, 3e en 5e zondag van de maand om 10 uur in het PMC. Predikant ds W. J. Schönhart. Tel. 02513-2033.
- Bramsche** bij Osnabruck in het gemeindehaus Johanneskirche a.d. Lutterdamm, iedere zondag om 10.30 uur. Predikant ds Ph. Lindeman Wzn. Tel. 05461-3071 of 3072.
- Bohmte** bij Osnabruck in het KMT 2e en 4e zondag van de maand om 10.30 uur.

